

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ เป็นสามัญชนคนหนึ่งซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ﷻ ทรงคัดเลือกท่านมาเป็นนบี เราะซูลและเป็นครูผู้สอนให้แก่มนุษยชาติ ไม่ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะนับถือศาสนาใด พูดภาษาใดหรือเชื้อชาติใดก็แล้วแต่ ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นผู้ที่จะต้องน้อมรับคำสอนของท่านทั้งนั้น แม้ว่าท่านถูกส่งมาให้แก่ชนอาหรับเผ่ากูร็อยซ็ก็ก็ตามแต่ แต่คำสอนของท่านมันครอบคลุมสำหรับมนุษย์ทุกคน กลุ่มชนอาหรับนั้นถือเป็นชนชาติหนึ่งที่ไร้คุณธรรม จริยธรรม เป็นพวกที่ชอบสร้างความเสียหายบนหน้าแผ่นดินอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเข่นฆ่ากัน เล่นการพนัน เสพของมีนเมา ก่อสงคราม เป็นต้น และเมื่อท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ได้มาสั่งสอนอบรมขัดเลลาจิตใจของพวกเขาเหล่านั้นด้วยความรู้วะหฺยูของอัลลอฮ์ﷻ สภาวะสังคม วิถีชีวิตความของพวกเขาที่เสื่อมโทรมกลับกลายเป็นสังคมแห่งความดี สังคมแห่งสันติภาพและสังคมแห่งการเรียนรู้สัจธรรมแห่งชีวิตของการเกิดมาบนอยู่โลกนี้ พระองค์อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรงตรัสในอัลกุรอ่านว่า

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

(العلق : 5-1)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิดและพระเจ้าของเจ้านั้น ผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัลอะลัก : 1-5)

จากโองการดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นสุเราะฮ์แรกที่อัลลอฮ์ได้ทรงประทานลงมาให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ โดยผ่านมลาอิกะฮ์ญิบรีล ซึ่งท่านเป็นดังครูของท่านนบีที่คอยสอนความรู้ที่มาจากอัลลอฮ์ﷻ (อัลกุรอ่าน) ให้แก่ท่านนบีตลอดระยะเวลา ประมาณ 23 ปี ซึ่งใน 5 โองการแรกของ

สุเราะฮ์อัลอะลัก ท่านนบีได้นำความรู้ (วะหฺยู) ดังกล่าวไปสอนให้แก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่าน เกี่ยวกับการรู้จักผู้ทรงสร้างมนุษย์ รู้ว่ามนุษย์นั้นถูกสร้างมาจากอะไร รู้ว่าใครคือผู้ทรงประทานความรู้ แก่เขา และเมื่อมนุษย์รู้ว่าอัลลอฮ์คือผู้ทรงสร้างมนุษย์ แน่ใจว่ามนุษย์จะรู้ถึงความกรุณาปราณี อันมากมายของพระองค์ และเขาก็จะน้อมรับข้อสั่งใช้และละทิ้งคำสั่งห้าม และจะกลายเป็นบ่าวที่ดี พระองค์ที่เปี่ยมด้วยความรู้อันถูกต้อง

การวะหฺยูอัลกุรอานในครั้งแรกนั้น อัลลอฮ์ได้ทรงส่งท่านมลาอิกะฮ์ญิบรีลมาเป็นครู คนแรกของท่านนบีมัด และท่านนบีได้เรียนรู้สุเราะฮ์อัลอะลัก โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ดังนี้

1. การอ่าน ท่านนบีได้เริ่มด้วยการอ่าน เพราะอัลลอฮ์ทรงวะหฺยูว่า จงอ่านเถิด
2. การฟัง ท่านนบีได้ฟังโองการที่มลาอิกะฮ์นำมาถ่ายทอดให้แก่ท่านนบี
3. การมีสมาธิ ในตอนแรกเริ่ม ท่านนบีไม่ทราบว่าเป็นอะไร เกิดความกลัวจนตัวสั่น และไม่มีสมาธิ มลาอิกะฮ์ญิบรีลจึงเข้าไปสวมกอด ท่านนบีรู้สึกสบายใจและมีสมาธิที่จะรับรู้และเรียนรู้
4. ใช้กระบวนการคิด เมื่อท่านนบีได้รับความรู้แล้วท่านได้ใช้กระบวนการคิด คิดไตร่ตรองว่าสิ่งที่ได้รับรู้เหล่านั้นแท้จริงคืออะไร

5. การรายงาน เมื่อท่านนบีกลับบ้าน ท่านได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปรายงานให้ภรรยาท่านฟัง

6. การอภิปราย ท่านนบีและภรรยาของท่านได้ร่วมกันอภิปรายในองค์ความรู้ที่ได้รับ
7. การสรุป ท่านนบีและภรรยาของท่านได้ร่วมกันสรุปเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับ
8. การลงมือปฏิบัติ ท่านได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการสรุปไปปฏิบัติจริง
9. การประเมิน ท่านนบีได้ประเมินจากการปฏิบัติของท่านเองว่ามีผลเป็นประการ

ใดบ้าง

10. การเผยแพร่ สุดท้ายท่านนบีได้นำความรู้ที่ถูกต้องเที่ยงตรงไปเผยแพร่แก่มนุษยชาติ (สุนทร ปิยะวสันต์ 2550 : 58-59) และท่านนบีก็ได้สั่งใช้ให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านนำคำสอนไปเผยแพร่ให้แก่ผู้คนต่อไป ดังที่ท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

((بلغوا عني ولو آية))

(أخرجه البخاري : 1275)

ความว่า “จงเผยแพร่ในสิ่งที่ได้มาจากฉัน แม้จะเป็นเพียงแค่ว่าเพียงหนึ่งอายะฮ์ก็ตาม”

(al-Bukhāriyy : 1275)

ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเผยแพร่ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาให้กับบุคคลอื่นต่อไป ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ถูกบัญญัติในอิสลามและครูในฐานะผู้ที่มีภูมิความรู้ จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สืบทอดจากท่านนบี มุฮัมมัด โดยใช้รูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนของท่านในการเผยแพร่ศาสนาและความรู้ต่อไป

ท่านอิหม่ามอัลฆะซาลี (al-Ghazāliyy, 1986:1/66) ได้มีทัศนะที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เขาได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในขณะที่เขามีชีวิตอยู่ในโลกนี้และในโลกแห่งการตอบแทน (อาคิเราะฮ์) ไว้ในสามประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนนั้นรู้จักพระเจ้าและเขาสามารถที่จะทำตามคำสั่งใช้ของพระองค์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และไม่เพิกเฉยหรือหลงใหลไปกับโลกแห่งวัตถุ
2. เพื่อให้ผู้เรียนนั้นมีคุณลักษณะที่ดีนำร่องทางด้านร่างกายและจิตใจ และปราศจากคุณลักษณะที่ไม่ดีต่างๆ
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความพอพระทัยจากอัลลอฮ์ﷻ และสามารถยกระดับสู่ความเป็นเลิศเท่าทันบรรดามลาอิกะฮ์ และมุกีรอร็อบบีน (คือบ่าวผู้ใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ﷻด้วยความศรัทธาและปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์ﷻทรงสั่งใช้ และละเว้นจากสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามด้วยความบริสุทธิ์ใจ

อิหม่ามฆะซาลี (al-Ghazāliyy, 1986 : 1/69) ได้กล่าวว่าไว้ว่า “ การสอน การให้การศึกษา การอบรมและการชี้แนะ คือหน้าที่หลักของผู้ที่มีความรู้และได้ปฏิบัติในสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วทำการสอนผู้อื่นเปรียบเสมือนพระอาทิตย์ที่ให้แสงสว่างแก่คนอื่นและตัวเองอย่างสว่างสดใส และเปรียบเสมือนน้ำหอมที่ไหลรินหอมแก่ผู้อื่นและตัวเองก็มีกลิ่นหอมติดตัวอยู่”

ในอัลกุรอาน อัลฮะดีษและอาษารีได้มีการกล่าวถึงความประเสริฐ และความสำคัญของการเป็นผู้สอนมนุษย์ ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي

مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾

(فصلت : 33)

ความว่า “และผู้ที่ใดเล่าจะมีคำพูดที่ดีเลิศยิ่งไปกว่าผู้เชิญชวนไปสู่ อัลลอฮ์และเขาปฏิบัติงานที่ดีและกล่าวว่าแท้จริงฉันเป็นคนหนึ่งในบรรดาผู้นอบน้อม”

(ฟุศลีต : 33)

﴿ ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ
بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾

(النحل: 125)

ความว่า “จงเรียกร้องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าของสุเจ้าด้วยความ
สุขุมและการตักเตือนที่ดีและจงโต้แย้งพวกเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่า
แท้จริงพระเจ้าของเจ้านั้นพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงผู้ที่หลงจากทาง
ของพระองค์และพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงบรรดาผู้ที่อยู่ในหนทางที่
ถูกต้อง”

(อันนัหฺล : 125)

ท่านนบีﷺได้กล่าวว่า :

((لأن يهدي الله بك رجلا واحدا خير لك من الدنيا وما فيها))

(أخرجه أحمد : 22821)

ความว่า “แท้จริงการที่ท่านได้เป็นเหตุให้คนหนึ่งคนใดได้รับทาง
นำ (ฮิยาเยฮฺ) จากอัลลอฮ์ﷻ นั้นดีเลิศกว่าโลกดุนยาสำหรับท่าน
และสิ่งที่อยู่ในโลกดุนยา”

(บันทึกโดย Ahmad : 22821)

และท่านนบีﷺได้กล่าวว่า :

((لا حسد إلا في اثنتين : رجل آتاه الله عزوجل حكمة فهو يقضي

بها ويعلمها الناس ، ورجل آتاه الله ما لافسلطه على هلكته في خير))

(أخرجه البخاري : 1343 ، مسلم : 1933)

ความว่า “ไม่อนุญาตให้มีความอิจฉา เกิดขึ้นนอกจากในสอง
ประการคือชายที่อัลลอฮ์ﷻ ได้ทรงประทานหิกมะฮฺให้แก่เขาแล้ว
เขาได้ใช้มันปฏิบัติในหนทางที่ถูกต้องและได้สั่งสอนมันแก่คนอื่น

และชายที่อัลลอฮ์^ﷻได้ทรงประทานทรัพย์สินแก่เขา แล้วเขาได้ใช้มันจนหมดในหนทางที่ดี”

(บันทึกโดย al-Bukhāriyy : 1343 และ Muslim : 1933)

และบางส่วนจากอาจารย์ที่ท่านอิหม่ามอะชาลี^{ร.ฮ.} ได้กล่าวมาดังนี้

قال عمر : (من حدث حديثا فعمل به فله أجر من عمل ذلك العمل)

(الغزالي ، 1986 : 1/22)

อุมร์ได้กล่าว ความว่า “ผู้ใดได้รายงานแก่คนอื่นหนึ่งบทอะดีษ แล้วได้มีการปฏิบัติตามคำสอนของอะดีษนั้น แน่แน่นอนเขาจะได้รับผลบุญเท่ากับผลบุญของการปฏิบัติจากคำสอนนั้นด้วย”

(al-Ghazāliyy, 1986: 1/22)

قال الحسن : (لولا العلماء لصار الناس مثل البهائم أي أحم بالتعليم يخرجون الناس من حد البهيمة إلى الإنسانية)

(الغزالي ، 1986 : 1/22)

อัลหะสันได้กล่าว ความว่า : “ ถ้าไม่ใช่เพราะบรรดาผู้รู้มาสั่งสอนมนุษย์แล้ว แน่แน่นอนที่สุดพวกเขาจะกลายเป็นเสมือนสัตว์เดรัจฉาน กล่าวคือแท้จริงพวกเขา(ผู้รู้)ได้ทำการสอนมนุษย์ จนสามารถนำพาพวกเขาออกจากความเป็นสัตว์สู่ความเป็นมนุษย์ได้”

(al-Ghazāliyy, 1986. : 1/22)

ท่านอิหม่ามอะชาลี^{ร.ฮ.} (al-Ghazāliyy, nd. : 1/24) ท่านได้กล่าวว่า “และสิ่งที่ประเสริฐที่สุดจากบรรดาสิ่งที่มีอยู่บนพื้นแผ่นดินคือกลุ่มมนุษย์ และสิ่งที่ประเสริฐที่สุดในตัวมนุษย์คือหัวใจ ครูผู้สอนได้ทุ่มเทชีวิต เพื่อให้หัวใจมนุษย์มีความสมบูรณ์ทำความสะอาดหัวใจและนำพาพวกเขาเพื่อใกล้ชิดอัลลอฮ์^ﷻด้วยเหตุนี้การสอนนั้นเป็นอิบาตะสุดต่ออัลลอฮ์^ﷻ และอีกด้านหนึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของอัลลอฮ์^ﷻบนพื้นแผ่นดิน แท้จริงอัลลอฮ์^ﷻได้ทรงเปิดใจผู้สอนด้วยความรู้ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะของพระองค์ ฉะนั้นครูผู้สอนนั้นเปรียบเสมือนผู้ดูแลสิ่งที่มีราคาอันล้ำค่าที่สุดของอัลลอฮ์^ﷻ” และท่านได้กล่าวแนะผู้สอนเพื่อดำเนินการสอนด้วยวิธีต่างๆ ที่สามารถช่วย

ให้ผู้เรียนได้เข้าใจในความรู้อย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และแสวงหาวิธีและเทคนิคการสอนเยี่ยงอย่างทำนองนี้ และให้ปฏิบัติกับผู้เรียนเสมือนลูกของตนเอง (al-Ghazāliyy, 1986 : 1/69-70)

ชัยคุตาวุด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ฟาฏอนีย์ (Syeikh Daud al-Fatoni. Nd. : 2,5) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในตำราบุษยะฮอัล-กุลลาบ ว่า “ผู้สอนมีหน้าที่สอนให้ผู้เรียนมีความรู้เพื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติอิบาดาตและมุอามาลาตได้ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์และเพื่อเป็นบ่าวที่โปรดปรานและรักยิ่งของอัลลอฮ์^ﷻ ผู้สอนต้องปลูกฝังถึงความสำคัญของการศึกษาแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความพากเพียรหมั่นที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าค่ายผู้ที่ศึกษาหาความรู้ไม่ว่าเขาจะเป็นผู้สอนผู้เรียนหรือผู้ที่ให้ข้อชี้แนะแก่ผู้ที่ต้องการความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง” ในตำราอัล-บะฮญะฮ อัล-มัรฎิยะฮ ท่านได้กล่าวว่า “ผู้สอนมีหน้าที่ให้การชี้แนะแก่ผู้เรียนยิ่งเมื่อผู้เรียนต้องการการชี้แนะหรือขอให้ผู้สอนเขียนหรือแปลตำราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งผู้สอนต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียน” (Syeikh Daud al-Fatoni, nd. : 38) และท่านได้กล่าวอีกว่า “ผู้สอนต้องให้ความรู้ความตระหนักแก่ผู้เรียนถึงวิชาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษา” (Syeikh Daud al-Fatoni, 1910 : 3)

อิหม่ามอัยซฮฟีฮีย์ (al-Baihaqiyy, 1970 : 2/72) ได้กล่าวในบทกลอนของท่านเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอดความรู้ว่า

“ฉันจะปิดบังความรู้ของฉันจากคนโง่ทั้งหลายเท่าที่สามารถจะทำได้และฉันจะไม่หวานไข่มุกที่มีค่าให้กับแพะทั้งหลาย เพราะพวกเขาจะอยู่กับความโง่เขลาในขณะที่พวกเขามีความสามารถ (ในการเล่าเรียน) และแน่นอนฉันจะไม่คล้องไข่มุกนั้นให้กับสัตว์เลี้ยวทั้งหลาย ถ้าหากอัลลอฮ์^ﷻผู้ทรงเดชานุภาพด้วยความกรุณาของพระองค์ พระองค์ทรงทำให้ง่ายจนฉันได้พบกับผู้รู้และปวงปราชญ์ ฉันจะยังคงให้ประโยชน์และรับประโยชน์จากการเป็นมิตรกับพวกเขา ถ้าไม่เช่นนั้นมันจะถูกปิดบังและซ่อนเร้นไว้ที่ฉัน และใครมอบความรู้ให้คนโง่เขาได้ทำให้มันสูญเสีย และใครยับยั้งความรู้ศาสนาแก่ผู้ที่ต้องการมัน เขาสมควรได้รับบาปและบาปนั้นจะเพิ่มเมื่อเขาปิดบัง”

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้คำจำกัดความในมาตรา 4 ว่า ครู หมายถึงบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้

ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการศึกษา
แห่งชาติ, 2545 ข : 4) และครูเป็นผู้จุดประกายการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวก
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ครูต้องเป็นผู้แสวงหากิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสนองความสนใจและ
ความต้องการของผู้เรียน ดังพระบรมราชโองวาหของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ก : คำนำ) ที่ว่า

“ครูนั้นควรจะได้ฝึกตนเองให้แตกฉานและแม่นยำชำนาญทั้งใน
วิชาความรู้และวิธีสอน เพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวงได้อย่าง
ถูกต้องกระจำแจ่มและสมบูรณ์ครบถ้วน อีกข้อหนึ่งจะต้องมีความ
สุจริตซื่อตรง สุภาพเรียบร้อย มีระเบียบวินัย ขยัน อดทน
และเมตตากรุณา ซึ่งจะต้องนำมาปฏิบัติให้เห็นชัดในหน้าที่โดย
สม่ำเสมอ ศิษย์จะได้เห็น ได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งลึกซึ้งถึงความรู้
ของครูและความดีของครู แล้วมีศรัทธายึดถือ เชื่อฟังด้วยความ
เต็มใจ ก็จะทำให้งาน ให้การศึกษาที่แต่ละคนอุตสาหะกระทำมา
ด้วยความเหน็ดเหนื่อยนั้นดำเนินก้าวหน้าไปด้วยความราบรื่น
บรรลุผลอันสมบูรณ์ บริบูรณ์น่าพึงพอใจสมเจตนา”

คนที่เป็นผู้สอนคนอื่นบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เขาจะได้รับรางวัลตอบแทน
จากอัลลอฮ์อย่างต่อเนื่องหลังจากที่เขาได้จากโลกนี้ไป (เสียชีวิต) ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺได้กล่าวว่า

((إذا مات ابن آدم انقطع عمله إلا من ثلاث: صدقة جارية، أو
علم ينتفع به، أو ولد صالح يدعو له))
(أخرجه مسلم : 1631)

ความว่า “เมื่อมนุษย์ได้เสียชีวิตลง อะมัลของเขาจะถูกตัดขาดจาก
เขา เว้นแต่สามอย่าง คือ การบริจาคทานที่ยั่งยืน หรือความรู้ที่
ได้รับประโยชน์จากมันและลูกที่ดีที่ขอค้ออให้กับเขา”

(บันทึกโดย Muslim : 1631)

ท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ถือได้ว่าเป็นครูที่ดีเลิศของการศึกษาอิสลามและเป็นบรมครูที่
สั่งสอนมนุษยชาติที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุด เพราะเป็นผู้ที่อัลลอฮ์ﷻทรงเลือกท่านเพื่อมาสั่งสอน

แก่มนุษยชาติและพระองค์ได้ให้การศึกษาแก่ท่านนบีมุฮัมมัดﷺอย่างเป็นเลิศ ดังที่ท่านนบีﷺได้กล่าวไว้ว่า

((إنما بعثت معلما))

(أخرجه ابن ماجه : 229)

ความว่า “แท้จริงแล้วฉันถูกส่งมาเพื่อเป็นครู”

(บันทึกโดย Ibn Mājah : 229)

รูปแบบการสอนของท่านนบีวิธีการสอนและเทคนิคการสอนของท่านนั้นมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทของผู้เรียน ซึ่งท่านนบีﷺไม่ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาในการสอนมาจากสถาบันใดๆ แต่ท่านนบีสามารถใช้จิตวิทยาในการสอนให้แก่ลูกศิษย์ของท่านนั้นก็คือ เศาะหาบะฮ์ﷺของท่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งท่านจะเลือกช่วงเวลาที่ดี และสถานการณ์ที่อำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺ เพื่อพวกเขาจะได้มีความสนใจและตั้งใจในบทเรียนที่ท่านสอนและไม่เกิดการเบื่อหน่ายในการเรียน

มีรายงานจากท่านญาบิร บิน สะมุเราะฮ์ﷺ เล่าว่า

((كان رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يطيل الموعظة يوم الجمعة))

((إنما هن كلمات يسيرات))

(أخرجه ابوداود : 1107)

ความว่า “ท่านเราะสูลﷺไม่ได้ดักเตือน (อ่านคฺฎบะฮฺ) ใช้นานยาวนานในวันศุกร์ โดยการให้คำดักเตือนค่อนข้างสั้น”

(บันทึกโดย Abu Dawud : 1107)

จากฮะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่าท่านท่านนบีมุฮัมมัดﷺได้อ่านคฺฎบะฮฺดักเตือนเศาะหาบะฮ์ﷺในวันศุกร์ เป็นการดักเตือนที่ใช้เวลาไม่นานมาก เพราะเราะสูลเกรงว่าบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺของท่านจะรู้สึกเบื่อหน่ายในการฟังคฺฎบะฮฺที่ใช้เวลานานเกิน และอาจจะทำให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺไม่ได้รับประโยชน์จากการฟังคฺฎบะฮฺ

การเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายเป็นแบบอย่างที่ดีที่มาจากท่านนบีﷺซึ่งท่านได้สอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ﷺของท่านโดยใช้รูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย อาทิเช่น การสอนเป็นรายบุคคล การสอนเป็นรายกลุ่ม การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบ

ใช้คำถาม การสอนแบบดรัมมิ่งและดรัมมิ่ง การสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน การใช้สื่อ ประกอบการเรียนการสอน การสร้างความสนใจ เป็นต้น นับเป็นรูปแบบการสอน วิธีการสอนและ เทคนิคการสอนที่คู่ควรแห่งการนำมาเป็นแบบอย่างในการเรียนการสอนของครูผู้สอนทุกคน เพราะ ท่านนบีﷺถือได้ว่าเป็นครูต้นแบบแห่งมนุษยชาติที่สมบูรณ์แบบที่สุด

การปฏิบัติการสอนเป็นปัจจัยหลักของครูผู้สอนในการจะถ่ายทอดความรู้ผู้เรียน หากครูผู้สอนขาดความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน อาจจะทำให้การจัดการเรียนสอนนั้นไม่บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ หรืออาจจะทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เข้าใจ หรือสับสนเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน ซึ่งอาจจะนำพาสู่การปฏิบัติที่ผิดพลาดของผู้เรียนก็เป็นได้ ดังนั้น ครูผู้สอนควรที่จะศึกษาเรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนของผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดของ มนุษย์ นั่นก็คือท่านนบีﷺ โดยการนำรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านมา ประยุกต์ใช้ในการสอนของครูผู้สอนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ผู้เรียน ต่อไป

การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ถือเป็น สถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาต่อสังคมมุสลิมมา ยาวนานมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสั่งสอนลูกหลาน เพื่อให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมและประชาชาติในอนาคต

ในปี 2558 และปี 2559 ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทั้ง 67 ศูนย์ ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ได้รับรางวัลตาดีกาการันตี โดยได้มีการพิจารณาคัดเลือกหลายด้าน ด้วยกัน คือ ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนและด้านความสัมพันธ์ชุมชน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ยังพบว่ามีการสอนที่หลากหลายทางด้านความรู้ ความสามารถและ ประสบการณ์ ในบางตาดีกามีครูผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศและในประเทศ กระทั่งบาง ตาดีกามีครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี บางศูนย์มีครูผู้สอนในระดับปริญญา ตรีเกือบทุกคน และยังมีครูผู้สอนไม่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา¹ และยังพบว่ามีการสอนใน ตาดีกาที่ยังคงสอนแบบเดิม ๆ ที่ไม่ค่อยจะมีความหลากหลายในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้ง รูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีﷺที่ครูผู้สอนปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับ ใดบ้างก็ยังไม่รู้ ซึ่งในความหลากหลายในด้านสถานภาพ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ของครูผู้สอน ในตาดีกานั้นจะสามารถรับรองได้มากน้อยแค่ไหนว่าครูผู้สอนเหล่านั้นได้ปฏิบัติการสอนตามแนวทาง

¹ ข้อมูลศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) สํารวจ ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2559 สข.อ.เมืองนราธิวาส

ของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ และได้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะ เป็นในด้าน รูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใน ด้านรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ผู้วิจัยยังพบว่าไม่มี งานวิจัยชิ้นใดที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของ ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสนั้นมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นและมีความสอดคล้องกับแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ มาก ที่สุดและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อครูผู้สอนทุกคนในอนาคตอีกด้วย

1.2 อัลกุรอาน อัลฮะดีษและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 อัลกุรอาน

1.2.1.1 ความสำคัญของการสอน

อัลลอฮ์ﷻได้ทรงตรัสเกี่ยวกับการสอนในคัมภีร์อัลกุรอานของพระองค์ไว้มากมาย ดังที่ได้ปรากฏในอายะฮ์ต่อไปนี้

﴿ رَبَّنَا وَأَبْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ ءَايَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ

الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾

(البقرة : 129)

ความว่า “ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าของพวกข้าพระองค์โปรดส่งเราะสุล คนหนึ่งคนใดจากพวกเขาเองไปในหมู่พวกเขา ซึ่งเขาจะได้อ่าน บรรดาโองการของพระองค์ให้พวกเขาฟังและจะได้สอนคัมภีร์ และความมุ่งหมายแห่งบัญญัติให้พวกเขาทราบ และซັกฟอกพวกเขาให้สะอาด แท้จริงพระองค์ทรงไว้ซึ่งเดชานุภาพและปรีชาญาณ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์:129)

﴿ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا
وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ
تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴾

(البقرة : 151)

ความว่า “ดังที่เราได้ส่งเราะสูลผู้หนึ่ง (มุฮัมมัด) จากพวกเจ้าเองมา
ในหมู่พวกเจ้า ซึ่งเขาจะอ่านบรรดาโองการของเราให้พวกเจ้าฟัง
และจะทำให้พวกเจ้าสะอาดบริสุทธิ์และจะสอนคัมภีร์และความรู้
เกี่ยวกับข้อปฏิบัติให้แก่พวกเจ้า และจะสอนพวกเจ้าในสิ่งที่พวก
เจ้าไม่เคยรู้มาก่อน”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ: 151)

﴿ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴾

(آل عمران : 48)

ความว่า “และพระองค์ก็จะทรงสอนเขาซึ่งการเขียนและความรู้
อันถูกต้องและสอนอัตเตารอตและอัลอินญีล”

(อาละอิมรอม: 48)

﴿ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنَّبُوءَ ثُمَّ يَقُولَ
لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِّي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا
كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴾

(آل عمران : 79)

ความว่า “ไม่เคยปรากฏแก่บุคคลใดที่อัลลอฮ์ทรงประทานคัมภีร์
และข้อตัดสินและการเป็นนบีแก่เขา แล้วเขากล่าวแก่ผู้คนว่าท่าน
ทั้งหลายจงเป็นบ่าวของฉันอื่นจากอัลลอฮ์ หากแต่(เขาจะกล่าวว่า)
ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้ที่ผูกพันกับพระเจ้าเกิดเนื่องจากการที่พวก
ท่านเคยสอนคัมภีร์และเคยศึกษาคัมภีร์มา”

(อาละอิมรอม:79)

﴿ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ
يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ ۚ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَإِنْ كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٦٤﴾ ﴾

(آل عمران : 164)

ความว่า “แน่นอนอย่างยิ่ง อัลลอฮ์นั้นทรงมีพระคุณแก่ผู้ศรัทธา
ทั้งหลายโดยที่พระองค์ได้ทรงส่งเราะสูลคนหนึ่งจากพวกเขาเองมา
ในหมู่พวกเขาโดยที่เขาจะได้อ่านบรรดาโอองการของพระองค์ให้
พวกเขาฟัง และจะทำให้พวกเขาสะอาดและจะสอนคัมภีร์ และ
ความรู้เกี่ยวกับข้อปฏิบัติในบัญญัติศาสนาแก่พวกเขาด้วย และ
แท้จริงเมื่อก่อนนั้นพวกเขาเคยอยู่ในความหลงผิดอันชัดแจ้ง”

(อาละอิรอม : 164)

﴿ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ عَلَيَّ بَشِيرًا مِّن
شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى
لِّلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُمْ مَا
لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا ءَابَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ
يَلْعَبُونَ ﴿٩١﴾ ﴾

(الأنعام : 91)

ความว่า “และพวกเขามีได้ให้ความยิ่งใหญ่แก่อัลลอฮ์ตามควรแก่
ความยิ่งใหญ่ของพระองค์ จงรำลึกขณะที่พวกเขา กล่าวว่า อัลลอฮ์
มิได้ทรงประทานสิ่งใดแก่ปุถุชนคนใดจงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า
ผู้ใดเล่าที่ได้ทรงประทานลงมา ซึ่งคัมภีร์ที่มุขานำมาเป็นแสงสว่าง
และคำแนะนำแก่มนุษย์ ซึ่งพวกเขาได้บันทึกไว้ในกระดาด โดยที่
จะได้เปิดเผยมันและก็ปกปิดมันไว้มากมายและพวกเขาเจ้าถูกสอนใน
สิ่งที่ทั้งพวกเขา และบรรพบุรุษของพวกเขาได้รู้มาก่อน จงกล่าว

เกิด (มุฮัมมัด) ว่า (ผู้ทรงประทาน) คืออัลลอฮ์นั่นเอง แล้วจึงปล่อยพวกเขาสนุกร่วมกันในการวิพากษ์วิจารณ์ของพวกเขาต่อไป”

(อัล-อันอาม : 91)

﴿ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٩١﴾ ﴾

(الجمعة : 2)

ความว่า “พระองค์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งเราะสุลขึ้นคนหนึ่งในหมู่พวกผู้ไม่รู้จักหนังสือจากพวกเขาเองเพื่อสาธยายอายาตต่าง ๆ ของพระองค์แก่พวกเขาและทรงทำให้พวกเขาผุดผ่องและทรงสอนคัมภีร์และความสุขุมคัมภีร์ภาพแก่พวกเขา และแม้ว่าแต่ก่อนนี้พวกเขาอยู่ในการหลงผิดอย่างชัดเจนก็ตาม”

(อัล-บุมอะฮฺ: 2)

จากอายะฮ์อัลกุรอานข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การสอนในอิสลามมีความสำคัญในลำดับต้น ๆ เพราะเป็นภารกิจหลักหรือหน้าที่หลักของบรรดาเราะสุลที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงส่งมาให้แก่มนุษยชาติเพื่อสั่งสอน อบรมบ่มนิสัยมนุษย์ทุกคนให้มีความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้ในเรื่องศาสนา ซึ่งจะเป็นความรู้ที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่พระองค์ทรงประทานวะฮยูมาให้ท่านนบีเพื่อท่านจะได้นำมนุษยชาติออกจากความมืดมนแห่งอวิชชาสู่แสงสว่างแห่งอิสลาม ซึ่งจะก่อให้เกิดความสันติสุขบนโลกคุณยານี้และความสุขสบายอันนิรันดร์ในโลกอาคิเราะฮฺ และการสอนของเราะสุลนั้นยังเป็นนิอมะฮฺ (ความโปรดปราน) ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงประทานให้แก่มนุษย์อีกด้วย

1.2.2 อัลฮะดีษ

1.2.2.1 ความประเสริฐของการสอน

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวเกี่ยวกับความประเสริฐของการสอนไว้มากมาย ดังปรากฏในฮะดีษต่อไปนี้

((عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: (مثل ما بعثني الله به من الهدى والعلم كمثل الغيث

الكثير أصاب أرضاً، وكان منها نقيه قبلت الماء فأنبت الكلاً والعشب الكثير ، وكانت منها أجادب أمسكت الماء ، فنفع الله بها الناس فشربوا وسقوا وزرعوا ، وأصاب منها طائفة أخرى إنما هي قيعان لا تمسك ماءً ولا تنبت الكلاً فذلك مثل من فقه في دين الله ونفعه ما بعثني الله به فعلم وعلم ، ومثل من لم يرفع بذلك رأساً ، ولم يقبل هدى الله الذي أرسلت به))

(أخرجه البخاري : 175)

ความว่า “จากอบีมุฮาอ็ลลอฮอะรียะรียะ รายงานว่าท่านนบีﷺ ได้กล่าวว่า “อุทาหรณ์ที่อัลลอฮ์ﷻทรงแต่งตั้งมาเพื่อทางนำและวิชาการนั้นประดุจดั่งน้ำฝนมากมายที่โปรยลงมาบนพื้นพิภพ ซึ่งบางแห่งดินร่วนซุย เก็บน้ำไว้ได้ และเป็นที่ยำเริญของงามแก่พืชพันธุ์ทั้งหลายเจริญงอกงาม และบางส่วนเป็นดินแข็งไม่ร่วนซุยเก็บน้ำไว้ได้ แต่ไม่ทำให้พืชพันธุ์เจริญงอกงาม อัลลอฮ์ﷻทรงให้มนุษย์ได้รับประโยชน์จากดินแปลงนี้ ซึ่งใช้เป็นแหล่งน้ำดื่ม รดน้ำต้นไม้ และทำเกษตรอื่นๆ และมีอีกเป็นดินแข็งและราบเรียบไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้และไม่ทำให้พืชพันธุ์เจริญงอกงาม การที่ดินมีหลายชนิดนี้ ประหนึ่งผู้มีความเข้าใจศาสนาของอัลลอฮ์ﷻและสิ่งที่อัลลอฮ์ﷻทรงแต่งตั้งฉันมา ก็เพื่อการนั้นได้เกิดประโยชน์แก่เขา เขามีความรู้ไปสั่งสอนอบรม และประหนึ่งคนที่ไม่เคยหัวรั้วใดๆ ไม่ยอมรับแนวทางของอัลลอฮ์ﷻซึ่งฉันถูกแต่งตั้งมา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy : 175)

((عن أبي أمامة، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله وملائكته وأهل السماوات والأرض حتى النملة في جحرها وحتى الحوت ليصلون على معلمي الناس الخير))

(أخرجه الترمذي : 3685)²

ความว่า “จากอบีอุมามะฮะ รายงานว่า ท่านนบีﷺ ได้กล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์ﷻ บรรดามะลาอิกะฮ์ ชาวฟากฟ้าทั้งหลายและ

² อัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นอะดิษเศาะหิห

แผ่นดิน แม้กระทั่งมดที่อยู่ในรังและปลาที่อยู่ในน้ำต่างขอพรให้แก่
ผู้ที่สอนความดีให้แก่ผู้คน”

(บันทึกโดย tirmidhiyy : 3685)

((من دعا إلى هدى كان له من الأجر مثل أجور من تبعه لا
ينقص ذلك من أجورهم شيئا ومن دعا إلى ضلالة كان عليه من

الإثم مثل آثام من تبعه لا ينقص ذلك من آثامهم شيئا))

(أخرجه مسلم : 2674)

ความว่า “ผู้ใดเชิญชวนสู่แนวทางที่ถูกต้อง เขาจะได้รับผลบุญตอบ
แทนเท่ากับผลบุญของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามเขาโดยไม่มีอะไรลดหย่อน
กว่ากันเลยและผู้ใดเชิญชวนสู่แนวทางที่หลงผิดเขาจะได้
ผลตอบแทนเท่ากับบาปของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามโดยไม่มีอะไร
ลดหย่อนกว่ากันเลย”

(บันทึกโดย Muslim : 2674)

((والله لأن يهدي الله بذاك رجلا واحدا خير لك من حمر
النعم))

(أخرجه أبو داود : 3176)

ความว่า “ข้าขอสาบานด้วยอัลลอฮ์แท้จริงแล้วอัลลอฮ์ผู้ทรงให้
อิตายะฮ์แก่เขาด้วยการที่เขาได้ชี้แนะแก่ผู้ชายคนหนึ่งเป็นสิ่งที่ดียิ่ง
สำหรับเขามากกว่าอูฐสีแดงอีก”

(บันทึกโดย Abu Dāud : 3176)

((الدال على الخير كفاعله))

(أخرجه الترمذي : 2594)

ความว่า “ ผู้ที่ชี้แนะในสิ่งที่ดีงามเขานั้นเปรียบดังผู้ที่กระทำมัน
(ความดี) ด้วยตัวเอง”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiyy : 2594)

จากชะตีสข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การสอนนั้นมีความประเสริฐมากมาย นั่นก็คือผู้ที่สอนผู้คนนั้นจะอยู่ในหมู่ผู้ที่ได้รับทางนำและวิชาการจากท่านเราะสูลﷺ และพวกเขายังเป็นบุคคลที่ประเสริฐที่สุด คือเขาจะได้รับผลบุญตอบแทนเท่ากับผลบุญของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามเขาโดยไม่มีอะไรลดหย่อนกว่ากันเลย อีกอย่างสิ่งต่างๆ ทั้งในผากฟ้าและแผ่นดินต่างขอภัยโทษให้แก่ผู้ที่สอนมนุษย์ และยังเป็นสิ่งที่ดียิ่งสำหรับเขามากกว่าอูฐสีแดงเสียอีก

1.2.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตามแนวทางของนบีﷺ ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนองานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอน ในการพัฒนาครูผู้สอนในตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของครูผู้สอนอายุเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอน ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

วีรวัฒน์ แจ่มศิริ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า

“1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาตามหลักสูตรฟัรฎูฮีน ประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส ตามความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า กลุ่มที่เห็นว่าผู้สอนปัจจุบันมีบทบาทและทำหน้าที่ได้เหมาะสม โดยมีความเห็นว่า ให้ความสำคัญด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การปฏิบัติศาสนกิจเบื้องต้นและการอ่านอัลกุรอานที่ถูกต้อง มากกว่าด้านอื่นๆ ส่วนกลุ่มที่เห็นว่าไม่เหมาะสม เห็นว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปัจจุบันนี้มีมากมาย ประกอบกับวิชาความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาตนเองด้านต่างๆ 2. ผลการศึกษาสภาพ ปัจจุบันของระดับการปฏิบัติการของผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาตามหลักสูตรฟัรฎูฮีน ประจำมัสยิดตามความคิดเห็นของผู้สอนและนักเรียนพบว่า ระดับการปฏิบัติการของการจัดการเรียนรู้ ของผู้สอน 5 ด้าน 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการใช้สื่อ 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 5) ด้านผลผลิต โดยรวมมีการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง และ 3. แนวทางทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรฟัรฎูฮีนประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 สังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

1) ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาวิธีการสอน การจัดการกิจกรรม การเรียนรู้ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและผู้สอนทุกคนต้องพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพทางการสอน ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

2) ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ ผู้สอนควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำสื่อการเรียนรู้ และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ สนใจ เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้มากขึ้น มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดหาแหล่งเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้และสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย

3) ด้านการวัดและประเมินผล ควรส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) และมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามสภาพจริง

4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประธานศูนย์และผู้สอน ควรแสวงหาความร่วมมือจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชุมชน ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความหลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

5) ด้านผลผลิตและด้านคุณลักษณะสำคัญของครูผู้สอน ควรให้มีการนิเทศการสอนของครูเพื่อช่วยเหลือ ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และเพื่อให้เกิดผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ และควรมีแนวทางการประกันคุณภาพภายในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารศูนย์ฯและควรมีการส่งเสริมพัฒนาผู้สอนให้มีคุณลักษณะสำคัญและคุณสมบัติพื้นฐานให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมแห่งบทบัญญัติของศาสนาอิสลามที่ได้กำหนดไว้”

มูฮำหมัด วาแม (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ﷺ ของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

“1. ระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ﷺ ของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูลของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ที่มีเพศวิชาที่สอน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ﷺ ไม่ต่างกัน ส่วนครูสอนศาสนาอิสลามที่มีอายุ และขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ﷺ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติการสอนตามแนวทางของท่านเราะฮูล ด้านวิธีการสอนของท่านเราะฮูล ﷺ คือควรจัดอบรมสัมมนาแก่ครูผู้สอนในหัวข้อวิธีการสอน และด้านเทคนิคการสอนของท่านเราะฮูล ﷺ คือควรจัดอบรมสัมมนาครูผู้สอนศาสนาในการสร้างเครื่องมือสื่อประกอบการเรียนการสอน”

ยุทธนา เกื้อกุล (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วิทยาการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ผลการศึกษาพบว่า “รูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ได้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสอนเป็นรายบุคคลและการสอนเป็นรายกลุ่ม วิธีสอนของท่านนบีมุฮัมมัด มีความโดดเด่นและมีความหลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีสอนที่สำคัญ ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบฝึกฝนและปฏิบัติ วิธีสอนแบบใช้คำถาม วิธีสอนแบบตักเตือน วิธีสอนแบบตักเตือนและตักเตือน วิธีสอนแบบอุปมาอุปไมย วิธีสอนแบบเล่าเรื่องและวิธีสอนโดยการแสดงเป็นแบบอย่าง เทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีความหลากหลายเช่นเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคที่สำคัญได้แก่ เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล เทคนิคการสร้างความสนใจ เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เทคนิคการสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน เทคนิคการสอนแบบหยอกล้อ เทคนิคการสอนโดยการเจียบและยอมรับ เทคนิคการสอนโดยการสาบานยืนยัน เทคนิคการสอนแบบเน้นย้ำ และเทคนิคการสอนตามกาลเทศะ และผลจากการศึกษาพบว่า ท่านนบีมุฮัมมัด มีได้จำกัดวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงในการสอนแต่ละครั้งของท่าน แต่ท่านจะใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละบทเรียนและตามสถานการณ์ที่หลากหลาย ดังนั้นวิทยาการสอนของท่านจึงเป็นวิทยาการสอนที่สมบูรณ์และได้ถ่ายทอดจวบจนมาถึงปัจจุบัน”

ซอลฮุดดีน จารู (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประวัติการสอนในมัสยิดและโรงเรียนสอนอัลกุรอาน : ศึกษากรณีวิเคราะห์ตัวอย่างการสอนของท่านนบี แก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสอนที่ปรากฏในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด นั้นทันสมัย และทันสมัยและวิธีสอนของท่านแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ ได้ถูกเผยแพร่มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการสอนนั้นเป็นอะมานะฮ์ที่ยิ่งใหญ่หลังจากที่ท่านได้เสียชีวิต สรุปผลการศึกษาประวัติการสอนทำให้รู้ว่าการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด แก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ เป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนในสังคมปัจจุบัน การสอนในสมัยของท่านนบีนั้นมีการจัดระบบที่ดี เพราะการสอนของท่านนั้นมีความครอบคลุม และเจตนากรณีในการสอนสามารถสร้างปัจเจกบุคคลและสังคมตามแนวทางที่ดีในทุก ๆ ด้านของชีวิต ท่านนบีสามารถสอนเศาะหาบะฮ์ ให้ปฏิบัติและสร้างมารยาทให้ตัวเองและสังคมได้ตามหลักการของอิสลาม และยังได้มีการสอนในมัสยิดแก่บรรดาผู้สูงอายุอีกด้วย และยังเป็นสถานที่สอนอัลกุรอานแก่เด็ก ๆ ซึ่งเป็นวิธีการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายสำหรับบรรดาเศาะหาบะฮ์ ท่านนบีนั้นมีความเข้าใจในหลักการสอน และจัดการเรียนการสอนแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ สู่แนวทางที่ดียิ่ง การวิจัยเกี่ยวกับการสอนนี้มิได้เป็นแค่ผลงานของผู้วิจัยเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ต้องการศึกษาค้นคว้าอีกด้วย”

สปีอัน แยนนา (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า

“1. ระดับการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เปิดสอนสองระบบจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมละครายด้านอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบ ปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ด้านศาสนาและสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน และ3. ปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาใน 5 ด้านพบว่า 1) ครูบางคนไม่ตระหนัก และไม่ให้ความสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรมในการสอน แนวทางแก้ไขคือ ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับศาสนา ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ครูไม่มีนิเทศการสอนที่ดี ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ไม่ใช่เทคนิค และวิธีการสอนที่หลากหลาย แนวทางแก้ไขคือ ควรจัดให้มีการอบรมด้านเทคนิคและ วิธีการสอนอิสลามศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ แนวทางแก้ไขคือ ควรจัดสรรงบประมาณด้านอิสลามศึกษาให้เท่ากับโรงเรียนอื่นๆที่พัฒนาแล้ว 4) ครูไม่ค่อยอุทิศตนให้กับนักเรียน แนวทางแก้ไข คือ ครูควรได้รับการปลูกฝังในเรื่องการเสียสละ และควรดูแลเอาใจใส่กับนักเรียน เหมือนลูกของตนเอง และ 5) ครูไม่สามารถใช้วิธีการวัดและประเมินผลการสอนที่แท้จริงและ หลากหลาย แนวทางแก้ไขคือ ควรจัดให้มีระบบการวัดและประเมินผลการสอนอิสลามศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ”

อิสมาแอ สาเมาะ และคณะ (2554) ได้ทำศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมอัลกุรอานพงสตา อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ผลของการวิจัยพบว่า“ในอดีตบทบาทการปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ได้มีการกำหนดไว้ เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะในการประชุมในเวทีของการวิจัยต่างๆ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ครูผู้สอนได้ปฏิบัติตามคุณลักษณะตามที่ศูนย์กำหนดได้ทุกประการ 98% ของการปฏิบัติของครูผู้สอนจากคุณลักษณะดังกล่าวทำให้ครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการสอนที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น มีการทุ่มเทในการสอนเพื่อให้นักเรียนได้ผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดอย่างจริงจังและการทำงานที่มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่ได้รับมอบหมายและมีความสามัคคีในการทำงานมากขึ้น”

จากการศึกษาอัลกุรอาน ฮะดีษและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าการปฏิบัติการสอนมีความประเสริฐและเป็นหัวใจสำคัญของครูผู้สอนในการที่จะการพัฒนาผู้เรียน ครอบครัว องค์กรต่างๆ สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นก่อนดำเนินการสอนสมควรอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสอน และมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้

ให้แก่ผู้เรียน นั่นคือรู้และเข้าใจศาสตร์แห่งการสอน ซึ่งการสอนนั้นควรสอดคล้องกับแนวทางการสอนของนบีมุฮัมมัดﷺให้มากที่สุด เพื่อที่การเรียนรู้การสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

1.3.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนตามแนวทางนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอน

1.3.3 เพื่อรวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

1.4 คำถามการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีคำถามการวิจัยที่สำคัญดังนี้

1.4.1 ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีระดับการปฏิบัติสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ เป็นอย่างไร

1.4.2 การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาศาสนาและสามัญและประสบการณ์การสอนมีความแตกต่างกันไหม

1.4.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีอะไรบ้าง

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1.5.1 ทำให้รู้และเข้าใจรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ เพื่อที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง

1.5.2 ทำให้รู้ระดับการสอนตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

1.5.3 ทำให้รู้ถึงความแตกต่างของระดับการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูสอนในศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา และสามัญและประสบการณ์การสอน

1.5.4 ทำให้รู้และเข้าใจปัญหาและแนวทางแก้ไขของครูผู้สอนเกี่ยวกับการสอน

1.5.5 เป็นแนวทางการพัฒนาการสอนของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ให้ความรู้แก่นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5.6 เป็นการเพิ่มความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการปฏิบัติการสอนตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดﷺ ของครูสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่จะศึกษาไว้ดังนี้

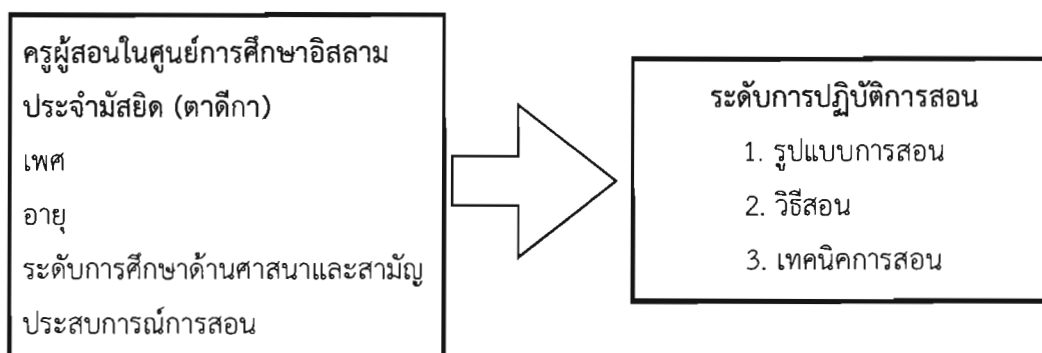
1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ

1.6.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 521 คน จากตาดีกา 67 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครูผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 226 คน

1.6.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในส่วนของตัวแปรตามนั้น ได้จากผลการวิจัยของยูทรีนา เกือกูลในวิทยานิพนธ์ เรื่องวิทยาการการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ (ยูทรีนา เกือกูล, 2550 : 5)

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ ดังนี้

1.7.1 การปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย จะใช้อักษรที่เทียบโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตารางปริวรรตอักษร อาหรับ - อังกฤษ ของสมาพันธ์หอสมุดรัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกา

1.7.2 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอานเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะยึดคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมความหมายของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย ที่พิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮ์ มุเนาวาเราะฮ์

1.7.3 การตีฟัสีร (หนังสืออธิบายอัลกุรอาน)จะใช้ควบคู่กับข้อตกลงเบื้องต้น 1.7.2 เช่น หนังสือตีฟัสีรกุรอาน เล่ม 1-8 เขียนโดยเมาลานา ซัยยิดอับดุลอะลา เมาดูดี แปลโดยบรรจง บินกาชันและตีฟัสีรอิบнулกาซีร์ เป็นต้น

1.7.4 การอ้างอิงอัลกุรอานจะใช้มาตรฐานการอ้างอิงโดยระบุชื่อสุเราะฮ์และลำดับอายะฮ์ เช่น (อัล-ฟาติหะฮ์ : 2) หมายถึง สุเราะฮ์อัล-ฟาติหะฮ์ อายะฮ์ ที่ 2

1.7.5 การอ้างอิงอัลฮะดีษจะระบุชื่อผู้บันทึกฮะดีษ และหมายเลขฮะดีษ เช่น (บันทึกโดย al-Bukhāriyy : 153)

1.7.6 การอ้างอิงแหล่งข้อมูลในเนื้อหาจะใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author-Date) โดยจะระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงในเครื่องหมายวงเล็บ (.....)

1.7.7 การอธิบายเพิ่มเติมในเนื้อหาจะใช้วิธีการอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Footnote)

1.7.8 การแปลตำราหนังสือและเอกสารต่างๆที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวมและจะคงรักษาความหมายของข้อความเดิมอย่างสมบูรณ์ที่สุด

1.7.9 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1.7.9.1 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุบฮานะฮฺวอะอะลา” ซึ่งมีความหมายว่า “อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาดปรีสุทธิ์” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญ พระองค์ อัลลอฮ์หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพระองค์

1.7.9.2 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “ศอลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแด่ท่าน” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องท่านนบีมุฮัมมัดหลังจากที่ได้เอ่ยนามของท่าน

1.7.9.3 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “อะลัยฮิสสะลาม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความสันติแด่ท่าน” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องท่านนบีต่างๆ หลังจากที่ได้เอ่ยนามของท่าน

1.7.9.4 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮุนนุ” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงพึงพอพระทัยแก่เขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติเศาะหาบะฮ์หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพวกเขา

1.7.9.5 สัญลักษณ์ ٱ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮุนนุ” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงพึงพอพระทัยแก่พวกเขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติบรรดาเศาะหาบะฮ์หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพวกเขา

1.7.9.6 เครื่องหมาย วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.7.9.7 เครื่องหมาย ((.....)) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทอัลฮะดีษ

1.7.9.8 เครื่องหมาย (.....) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนการอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.7.9.9 เครื่องหมาย “ ” อัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลฮะดีษ ชื่อหนังสือและคำพูดของคนสำคัญ

1.7.9.10 เครื่องหมาย ... จุดไข่ปลา 3 จุด ใช้ละข้อความที่ไม่จำเป็นหรือไม่ต้องการกล่าวถึง เพื่อแสดงว่าตัดตอนข้อความนั้นมาบางส่วน

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

การปฏิบัติการสอนตามแนวทางของนบี หมายถึง การปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนตามแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ทั้งในด้านรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน ซึ่งเป็นแนวทางที่ท่านได้อบรมสั่งสอนบรรดาเคาะหะบะฮ์ของท่าน

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานในศูนย์ฯ

รูปแบบการสอน แผนการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นระบบและจัดองค์ประกอบของการสอนเป็นรูปแบบการสอนรายคนและรายกลุ่ม เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

วิธีสอน ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วิธีสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบการพูดบอกเล่า อธิบายเนื้อหาหรือเรื่องราวต่างๆให้แก่บรรดาผู้เรียน

วิธีสอนแบบสาธิต เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนได้แสดงเป็นตัวอย่างให้บรรดาผู้เรียนได้ดูพร้อมกับ อธิบายรายละเอียดต่างๆตามขั้นตอนที่ชัดเจนพร้อมกับสังเกตการณ์ปฏิบัติของผู้เรียนในสิ่งที่ผู้สอนได้สาธิตให้แก่ผู้เรียน หากผู้เรียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง ผู้สอนก็จะชี้แนะและตักเตือนผู้เรียนให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง

วิธีสอนแบบอภิปราย เป็นวิธีที่ผู้สอนได้ใช้สอนบรรดาผู้เรียนในรูปแบบของการร่วมสนทนา ซักถามระหว่างผู้สอนและบรรดาผู้เรียน โดยการสนทนาดังกล่าวทำให้บรรดาผู้เรียนเกิดความคิดที่แตกฉานให้แก่คิดมุมมองที่ดีและให้ประโยชน์แก่พวกเขาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

วิธีสอนแบบใช้คำถาม วิธีสอนแบบใช้คำถามเป็นวิธีสอนที่เป็นการโต้ตอบระหว่างผู้สอนกับบรรดาผู้เรียนในหัวข้อหรือประเด็นหลักต่างๆที่สำคัญโดยผู้สอนเป็นผู้ถามและบรรดาผู้เรียนเป็นผู้ตอบ ส่วนข้อมูลหรือคำตอบที่ได้รับจากบรรดาผู้เรียนก็จะเป็นองค์ความรู้ในบทเรียนดังกล่าว

วิธีสอนแบบตรึงและตรึง เป็นวิธีสอนที่ครูผู้สอนมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้แก่ผู้เรียนนั้นได้ตระหนักถึงสิ่งที่จะได้รับจากสิ่งที่ตั้งถาม และเพื่อให้ผู้เรียนนั้นแสวงหาความโปรดปรานจากพระผู้เป็นเจ้า และเป็นวิธีสอนที่ครูผู้สอนมีการตักเตือนให้แก่ผู้เรียนพึงระวังในสิ่งที่ไม่ดี หรือผลที่ตามมาจากการกระทำสิ่งที่ไม่ดี รวมถึงสิ่งอัลลอฮ์ทรงความโกรธกริ้ว

เทคนิคการสอน กลวิธีต่างๆที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอนหรือดำเนินการสอนใดๆเพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

เทคนิคการสอนโดยสร้างความเป็นมิตรกับผู้เรียน เป็นเทคนิคการสอนที่ครูผู้สอนใช้คุณลักษณะที่ดีให้แก่ผู้เรียน เป็นการแสดงกิริยาท่าทางที่สุภาพ อ่อนโยนสุขุม โอบอ้อมอารี

พูดจาไพเราะ รู้จักเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นดังมิตร มีความยุติธรรมระหว่างผู้เรียน และเข้าใจถึงความ ต้องการและปัญหาต่างๆของผู้เรียน

เทคนิคการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นเทคนิคการสอนที่ ผู้สอนได้ ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบรรดาผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้าน สติปัญญา อุบนิสัย การเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เทคนิคการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน เป็นเทคนิคการสอนที่ผู้สอนได้ใช้ อบรม สั่งสอนบรรดาผู้เรียน เพื่อให้เกิดความง่ายตายและไม่เกิดอุปสรรค โดยดำเนินไปที่ละขั้นตอน ซึ่งผู้สอนได้นำเสนอสิ่งที่สำคัญมากที่สุดก่อนขึ้นเป็นเรื่องหลัก ต่อมาก็ได้สอนเรื่องย่อยในแต่ละเรื่อง ตามลำดับขั้นตอนความสำคัญ เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้เห็นภาพที่ชัดเจนและทำให้ง่ายในการท่องจำ และทำความเข้าใจ

เทคนิคการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เป็นเทคนิคการสอนที่ผู้สอนได้ใช้ อบรมสั่งสอน บรรดาผู้เรียนเพื่อให้พวกเขาสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น และได้เห็นภาพพร้อมด้วย คำอธิบายในเวลาเดียวกัน เช่น การขีดเขียนบนกระดาน การใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือสิ่งของ การเคลื่อนไหวและแสดงออกโดยใช้ท่าทางประกอบ เป็นต้น

เทคนิคการสร้างความสนใจ เป็นเทคนิคการสอนที่ผู้สอนกระตุ้นให้บรรดาผู้เรียนเกิด ความกระตือรือร้นและสนใจในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในขณะนั้น โดยผู้สอนมีเทคนิคต่างๆเพื่อสร้างความสนใจให้บรรดาผู้เรียนสนใจในสิ่งที่ผู้สอนกำลังนำเสนอและถ่ายทอดให้พวกเขาได้รับฟัง เช่น การตั้งคำถาม การเล่าเรื่อง การใช้น้ำเสียง การเปลี่ยนแปลงอิริยาบถต่างๆ การหยอกล้อ และการเน้น ย้ำในเรื่องที่สำคัญ เป็นต้น